

Izhajajo vsako jutro.

Veljajo do konca leta 1918 20 K.

Za četrt leta K 10.—

Mesečno K 3-50.

Posamezna številka 20 v.

Oglasi po dogovoru.

NOVICE

Uredništvo in upravnništvo je v
„Zadružni tiskarni“, Dunajska
cesta št. 7.

Telefona št. 180.

Uredništvo je strankam na razpo-
lago od 6—7. ure zvečer.

Št. 69.

V Ljubljani, sobota dne 21. septembra 1918.

Leto I.

Avstrijsko vojno poročilo. Navali Italijanov.

Dunaj, 20. septembra. (K. u.) Uradno.

Italijansko bojišče.

Boji na benečanski gorski fronti so včeraj zopet znova oživel. Severno Monte di Val bella in Col del Rosso se je posrečilo Italijanom mimo-grede vdreti v naše jarke. S takojšnjim protisun-kom smo jih vrgli zopet ven. Zahodno Asolone in v ozemlju Col del Rosso so odbili naši vrli polki italijanske navale v srditih pobližnjih bojih. Sovražnik je utrpel težke izgube.

Pri San Dona di Piave se je zopet izjalovil sovražni prekoračevalni poskus.

Albanija.

Slabotno bojno delovanje.

Sovražne letalske naprave pri Valoni so naši letalci z uspehom napadli.

Zahodno bojišče.

Pri c. in kr. četah nobenega posebnega boj-
nega dejanja.

Šef generalnega štaba.

Nemško vojno poročilo. Hindenburgova črta prekoračena na več krajih, le med Soissons in Reim- som še ne dosežena.

Berolin, 20. septembra. (K. u.) Uradno.

Vojna skupina kraljeviča Ruprechta.

Infanterijski boji severozahodno Bixschoote in južno Yperna so potekali za nas uspešno.

Sunek Angležev severozahodno Hullucha je bil zavrnjen.

V krajevnih akcijah pri Moeuvresu in ob gozdu Havrincourta smo dobili ujetnikov. V Moeuvresu smo razstrelili številna stanišča so-
vražnika.

Vojna skupina general. polkovnika von Bochna.

Na bojišču zgodaj zjutraj silen ognjeni boj. Močni delni napadi, ki jih je sovražnik večkrat ponovil proti Gouzeaucourtu in na obeh straneh Epehy, so bili zavrnjeni. Bavarski polki in pruski lovci so se pri tem posebno odlikovali. Enotne napade je naperil sovražnik po najmočnejšem ognju zgodaj zjutraj in v opoldanskih urah proti našim črtam med potokom Omignon in Sommo. Izalovile so se tu kakor tudi včeraj povsod pred našimi črtami.

Vojna skupina nemškega cesarjeviča.

Severno Aisne smo dobili pri lastnih bojnih podjetjih na pristave Vaurain in zahodno Jony 130 ujetnikov. Radi našega artiljerijskega ognja, ki je pripravljala akcijo zahodno Jony, se namera-
vani napad sovražnika ni popolno razvil in je bil zavrnjen.

Vojna skupina generala von Gallwitz.

Manjši boji na predpolju.

Nad bojiščem med Mozo in Mozelo je se-
strelila lovska letalska skupina II. pod vodstvom nadporočnika barona von Boenigke v času od 12. na 18. septembra 81 letal. Zgubila je sama v boju le dvojico letal. Poročnik Buechner si je priboril svojo 30. zmago v zraku.

von Ludendorff.

Podvodna vojska.

Berolin, 20. septembra. V zapadnem delu Sredozemskega morja so naši podmorski čolni potopili 12 tisoč ton.

Šef admiralnega štaba.

Obstreljevanje Metz.

Metz, 20. septembra. Tukajšnji listi priob-
čujejo sledečo uradno izjavo: Že več dni obstre-
ljujejo dalekosežni topovi Metz. To obstreljeva-
nje je bilo vsa leta vojne možno in smo ga že dolgo pričakovali. Moderni topovi nosijo veliko bolj daleč kakor znaša daljava od južno Pont Ameussona do Metz. Obstreljevanje pa ni v zvezi s tem, da bi bil sovražnik, potem ko smo opustili lok pri St. Mihielu, prišel bliže mesta. To je samo postranski pojav sedanjih bojev za-
padno in jugozapadno Metz in kmalu poneha, ko se boji nekoliko uležejo. Zato vladna uprava ni ničesar odredila glede evakuacije.

Metz, 20. septembra. Nadaljna uradna, v tukajšnjih listih priobčena objava pravi: Po krat-
kem trajanju je obstreljevanje Metz nehalo. Okroglo 40 strelav je bilo tekom treh dni odda-
nih na mesto. Za skoro ponehanje obstreljevanja moramo zahvaliti našo dalekonošno artiljerijo, ki je sovražnemu topu onemogočila ostati na svoji postojanki.

Novo milijarde za vojno.

Amsterdam, 19. septembra. Ameriški letal-
ski urad zahteva od kongresa 7367 mil. dolarjev, torej nad 30 milijard kron, v vojne svrhe prihod-
njih let.

Ameriška armada za laško bojišče.

Lugano, 19. septembra. „Agenzia Stefani“ poroča iz Washingtona, da je sprejel Wilson člana ameriškega kongresa Tillmanna, ki se je vrnil iz Evrope, koder je obiskal antantne fronte. Tillman je Wilsonu nujno svetoval, naj odpošlje veliko ameriško armado na laško fronto.

Boljševištvu na Angleškem.

Berolin, 20. septembra. „Daily Express“ govori o stavkah v Angliji in posebno grozeči stavki železničarjev in pravi, da so to jasni znaki boljševištvu. V Glasgowu je sedež revolucionarjev, ki imajo stike z Rusi.

Rusija.

Protest proti grozodejstvu boljševikov.

Bern, 19. septembra. V Kijevu se je vršilo zborovanje vojne dume in državnega zbora biv-
šega ruskega carstva, kjer so se posvetovali kako pobijati teror v Rusiji. Sklenili so protestno iz-
javo na vse dežele Evrope. Osrednji odbor ukra-
jinskih korporativnih zvez je izročil nemškemu poslaniku baronu von Mummum protestno izjavo proti grozodejstvu, ki jih je zakrivila sovjetska vlada.

Stockholm, 20. septembra. Potniki iz Petro-
grada slikajo tamošnje razmere s silno temnimi barvami. Umor, cestni rop, požig, tatvina je na dnevnem redu. Celi deli mesta so v pepelu.

Moskva, 19. septembra. Na važnem križišču železnic Kozlov pred Voronežem so odkrili zelo razširjeno zaroto, ki jo je vodil predsednik so-
vjeta in vojni komisar. Takoimenovani železni
zbor rdeče garde je prešel k zarotnikom. Dva polka sta ostala v zvesti.

Moskva, 19. septembra. Kljub temu, da so odpravili vse redove, so sedaj ustanovili nov red takozvanega rdečega prapora. V kratkem bodo delili ta red.

London, 20. septembra. Angleži so opustili Baku in se umaknili v severno Perzijo.

Boljševiška zastopstva.

Kodanj, 20. septembra. „National Tidende“ javlja, da je dosedajnega boljševiškega poslanika Garina zamenjal Sortz. Garin ostane v Kodanju kot mornariški ataše in vodja tiskovnega urada.

Lugano, 20. septembra. „Corriere“ javlja, da so Japonci priznali Čehoslovake kot vojujoč narod po dopisu narodnega odbora čehoslova-
škega, ki slika boje Čehoslovakov in Japoncev na iztoku.

Atentat na Trockega.

Stockholm, 20. septembra. V Brijansku iz-
hajajoči „Anarhist“ piše: V Sojasku je bil na vojnega komisarja Trockega izvršen atentat z re-
volverjem. Trocki je lahko ranjen na levem ple-
četu. Atentatorja so zaprli; on je socijalni revo-
lucionar.

Brestlitovski mir.

Baltiške dežele, v katerih prebivajo Estonci Litvinci in Finci, so nam bile pred vojno precej malo poznate. Najbolj so nam bili znani Litvinci, o katerih so nam poročali slovanski učenjaki, da so napol slovansko pleme, potem pa Finci, ki so tudi pod carsko vlado uživali neko avtonomijo in imeli svoj deželni zbor, v katerega so volili socialne demokrate in celo ženske, kar je Fince napravilo v naših očeh za zelo napredne.

Danes pa stoje te dežele, ki leže ob balti-
škem morju, v ospredju svetovnega interesa z ozirom na njihovo razmerje do Rusije, do Nem-
čije in do antante. Položaj teh dežel je soodlo-
čilen za svetovni mir in zato je vredno, da si ga ogledamo natančneje.

V baltiških deželah živi velika množina Nem-
cev. Nemci so plemenitiši, ki imajo v svoji ob-
lasti velik del zemljišč zlasti med Litvini. Zato ni
čudno, če so nemški baroni med Litvinci to, kar
so nemški junkerski veleposestniki med vzhod-
nimi Prusi in kar so ogrski grofje med Mažari,
in se čutijo popolnoma sorodne po krvi in po
mišljenju z nemškim junkerstvom.

Ko so nemške čete prišle v Estlandijo, so
naletele tam na deželni zbor, ki je bil izvoljen
res od vsega prebivalstva in zato precej demo-
kratičen. Izvoljen je bil čisto zakonito na najširši
podlagi.

Ta deželni zbor se je opiral po odhodu
boljševiških čet na večino v deželi in na estonske
čete, ki so zahtevale popolno neodvisnost in sa-
mostojnost za deželo.

Tak deželni zbor pa nemškim baronom ni
bil poseben po godu, ker so se zbal za svoja
veleposestva. Zato so pritiskali na nemško oku-
pacijsko oblast, da tak deželni zbor, ki ne odgo-
varja njihovim stanovskim, torej čisto privatnim
interesom, kratko malo odstavi; pri tem so pa
poudarjali, da so samo oni in njihče drug upra-
vičen govoriti v imenu dežele. Sklicevali so se
na zgodovinsko pravo, dočim je prejšnji deželni
zbor temeljil na radikalnih demokratičnih na-
čelih.

Baronski deželni zbor je bil torej iz stanov-
skih ozirov čist sorodnik junkerstva (nemškega
veleposestva) in zato ni čudno, če so se nemški

baroni izrekli za priklopitev Litvanske Prusiji. Iz-
rekli so se za tako združitev kot Nemci in
kot baroni.

Jasno je, da so litvanski nemški baroni vse
nekaj drugega kakor litvansko ljudstvo. Ljudstvo
hoče še vedno v nasprotju z baroni svojo samo-
stojnost. Na ta razloček se pa nemška vlada ni
ozirala, ko je sklepala brestlitovski mir.

Takrat so rekli, da sklepajo mir na pod-
lagi samoodločbe narodov. Kot zakonit zastopnik
litvanskega ljudstva so veljali Nemcem nemški
baroni, zapadnim narodom pa široka ljudska
masa.

Odtod izvira vse nasprotje med antanto in
Nemčijo zaradi brestlitovskega miru, zoper kate-
rega se oglašajo tudi vplivni glasovi v Nemčiji
sami.

Za pojem o samodoločbi narodov je to iz-
borna primera, kako se da tolmačiti na različne
načine. Kaj je samoodločba, to vemo in razumemo
vsi, ker to pove beseda sama. O sebi odločujem
jaz sam. Toda kdaj? Kot otrok ne, ampak takrat,
ko postanem polnoleten. Polnoletnost enega člo-
veka določa zakon. Kje pa je zakon, ki določa
polnoletnost naroda? Kje je narod? Kdo je na-
rod?

V starih časih so delili ljudi na svobodne
državljanke in na sužnje. V takozvanih svobodnih
državicah in državah so odločevali o državnem
življenju samo privilegirani svobodniki; sužnji, ki
so največ delali, niso imeli nobene besede, če-
prav so bili sužnji ljudje istega naroda, iste vere
in iste krvi.

Ali je toraj odločal res cel narod? Ne! Od-
ločilno besedo je imel samo en del naroda, pri-
vilegiran del.

Danes je položaj sličen. O litvanskih baro-
nih pravijo Nemci, da oni zastopajo cel narod.
Antanta to zanika in pravi, da baroni niso že
narod, ampak da je treba pritegniti k skupnemu
narodnemu zastopstvu še druge narodne sloje.
Toda katere in na kateri podlagi?

Pravijo, da je najširša podlaga splošna vo-
lilna pravica. Prav. Do gotove mere je to tudi
res. A vprašati se moramo: koliko ljudij pa je,
ki se res zavedajo, popolnoma zavedajo te moči,
ki jim jo izroča volilni listek?

To je velik in težak problem, ki do danes
še ni rešen. Ogromni deli ljudstva so brez poli-
tične organizacije, žive in vegetirajo v temi, in ne
vedo in ne poznajo drugega, kakor skrb za svoj
vsakdanji kruh. O politiki se jim niti ne sanja.

A toliko le mimogrede, da vidimo, da je
med Nemci in med antanto bolj kvantitativen
razloček kakor kvalitativen, kolikor se tiče pojma
demokracija.

Toda že ta kvantitativni razloček je dovolj
velik, da je ustvaril med obema skupinama ne-
premostno nasprotje, katerega se demokratični
nemški krogi tudi v polni meri zavedajo. Da se
zblizajo z zapadnoevropskim mišljenjem, zahte-
vajo torej priznanje principa samoodločba za balti-
ške province v polni meri, torej na tako široki
podlagi, kakor je danes mogoče. Dvoma ni, da
bo do tega tudi prišlo prej ali slej; in pa gotovo,
če bo demokracija med Litvinci res prava
demokracija. Med ljudmi, ki nimajo politične izo-
brazbe, ki niso politizirani, — če nam je dovoljen
ta izraz — je težko govoriti o pravi demokraciji,
katere do danes še nikjer ni, ker je to pojem „in
statu nascendi“, ki se šele razvija.

Sedaj pa primerjajmo razmere v baltiških
provincah z našimi. Recimo, da pride pri nas res
do samoodločbe — kakšna bo ta. Ali bo res na
tako demokratično podlago postavljena, kakor se
misli? Ali smo mi tako politizirani, kakor je
treba.

Dnevna politika.

Italijanski osvoboditelji. Dragoceno pri-
znanje je ušlo „Corrieru della Sera“ v njegovem
uvodnem članku z dne 5. septembra, v katerem
še enkrat zastopa tezo, da se Italija mora pote-
zati za ustanovitev samostojne jugoslovanske
države. Govorili so, da bo Jugoslavija zase zahte-
vala ravno eno pokrajino, za kojih poitalijančenje
se bori Italija; a to ni izdaten ugovor: „Da se
Slovani nadajo ne samo na Dalmacijo, ampak
tudi na Istro in Trst, kdo je to kedaj tajil? In
moremo li se varati, da bo boj za razdelitev
ozemelj, kjer žive Italijani in Slovani mešano,
zelo hud?“ Pa ta boj izvaja Italija — kakor
se izraža „Corriere della Sera“ — lažje proti
Jugoslaviji kakor proti Avstriji. „Če ostane Av-
strija, bodo zahtevali Slovani kar zahtevajo sedaj,
le da jih bo podpirala proti nam na vso moč
Avstrija in Nemčija.“ (Po dosedanjih izkušnjah
tega pač ne moremo pričakovati. Op. ured.) Na
Goriškem, na Tržaškem in v Istri živi nad 300.000
Slovancev med(?) italijansko večino (!) pravi „Cor-
riere della Sera“: Cena Jugoslavije za samo-
stojnost bi bila prepustitev 300.000 Slovanov Italiji,
ki bi jih seveda ne pritiskala na avstrijski način,
ampak jim prikrojila usodo sedanjih beneških
Slovancev in onih bivših v pokrajini Belluno. Tu
seveda ni slovenskih listov, ki bi tožili o tlačenju,
ni slovenskih uradov, slovenskih šol in slovenske
božje službe. (Torej skoro tako kakor na Koro-
škem. Op. ured.) — Italijani so se s Slovani res
popolnoma združili. Poitalijančili so jih skoro vse
do zadnjega in bi raznarodali tudi Slovence v Pri-
morju. Slovenskih pokrajin torej ne sme zasesti
Italija. Svoji k svojim!

Češki narodni davek na korist narodnih
obrambnih društev predlaga pilgramski okraj, da
bi mogla obrambna društva rešiti dolgov narodno
posest na nemškem Češkem in podpirati nove.
„Prager Tagblatt“ priobčuje formular, take na-
rodne davčne listine. Davek naj bi plačali tisti,
ki plačujejo kaj državnega davka in tisti, ki ga
ne plačujejo; zadnji bi plačali po 1 krono. „Proti
temu davčnemu nalogu iz narodne zavesti ne sme
biti nobene pritožbe, ker sebi daje, kdor da na-
rodu. Kdor ne plača, tega ime pa se bo objavilo
v časopisu. Kdor ni z nami, je proti nam.“ —
Na ta način upajo nabrati kakih 10 milijonov
kron.

Češki socijalni demokratje. Zaupniki soci-
jalno demokratske stranke plzenjskega okraja so
sklenili na nedavno se vrščem sestanku udele-
žiti se skupnega koraka vseh čeških strank za
neodvisnost Češke. Obenem so se izjavili zaupniki
za spojitve čeških in socijalističnih strank. — Vi-
dimo, da češki socijalni demokratje niso z inter-
nacionalo.

Združjenje strank med Slovaki. Poslanec
Juriga vabi slovaške stranke in sicer slovaško
narodno stranko, slovaško ljudsko stranko, slo-
vaško napredno stranko ter slovaško socijalno
demokratično stranko na posvetovanje, na kate-
rem naj bi se dogovorile o enotni slovaški po-
litični stranki.

Poljski častniki na Ruskem. „Przeglad
Poranny“ poroča, da je mnogo poljskih čast-
nikov v ruski armadi zaprosilo poljsko ali ukra-
jinsko vlado za podelitev državljanstva, da se
odtegnejo aretaciji od strani boljševikov. Mero-
dajni krogi na Poljskem in v Ukrajini so tem
stremljenjem naklonjeni.

Romunija zopet v vojni? Vojaški strokov-
njaki napovedujejo izbruh bojev v rumunski Mol-
davi, kjer antantni častniki s pomočjo rumunske
kraljice in prestolonaslednika baje poskušajo po-
staviti proti centralnim državam in Bulgariji novo
vzhodno fronto.

Predlog za trimesečno premirje. Zvezni
vladi Švicarski je bil predložen predlog, naj po-
sreduje pri vseh bojujočih se državah v tem
zmislu, da sklenejo trimesečno premirje. V tem
času naj se izvrše povsod nove volitve v parla-
mente, ki bodo potem razpravljali o miru.

Posredovanje Vatikana pri osrednjih vla-
dah. „Messaggero“ poroča: Sv. Oče je imel dolg
razgovor z državnim tajnikom kardinalom Gaspari.
Vatikan namerava posredovati kot neudležec
in stopiti v ta namen neobvezno v stik z vladami
četverozveze.

Posvet laške vlade o Burfanovi notli.
„Corriere della Serra“ prinaša iz Rima: Sonnino
in vojni minister sta odpotovala v ponedeljek v
glavni stan, kar je v zvezi z avstrijsko mirovno
noto.

Sovražniki se posvetojujejo o mirovni notli.
Po „Daily Expressu“ prinašajo švicarski listi, da
se sestane angleški vojni kabinet danes, v četrtek,
ob 12. uri k posvetu in sklepanju o mirovni po-
nudbi. Lloyd George je še vedno v postelji.

Skupni odgovor antante na noto. V „Man-
chester Guardian“u piše londonski dopisnik: Sti-
lizacija Wilsonove izjave napravljala vtis, kot da je
zadeva — v kolikor se tiče Amerike — že kon-
čana. Temu pa ni tako. Zelo neverjetno je, da se
Amerika ne bo pridružila skupnemu odgovoru, ki
ga bo dal čisto gotovo verzelski posvet, na ka-
terem je Amerika zastopana.

Z Interallirane konference delavcev. A m-
sterdam, 20. septembra. Iz Londona javljajo,
da je pacifist Snowden v včerajšnji seji inter-
allirane konference delavstva predlagal, da bi vlada
v ugodnem smislu odgovorila na avstro-ogrsko
noto. Withorne je predlagal, da miru ne gre
sklepati pred popolnim porazom osrednjih držav.
Sexton je šel še dalje in je predlagal, da bodi
cesar Viljem s svojimi svetovalci osebno odgo-
voren za nasilstva, opustošenja in nečloveške čine
nemških vojakov.

Nemci bi se pogajali.

Berolin, 20. septembra. Danes od nemškega
veleposlanika na Dunaju predani odgovor na
mirovno noto avstro-ogrske vlade je sledeče vse-
bine: Podpisani cesarski veleposlanik ima čast,
da na cenjeno noto ministrstva cesarske hiše in
za zunanje zadeve z dne 14. t. m. odvrne:

Poziv avstro-ogrske vlade vsem vojujočim
državam, da bi se zaupno in neobvezno pogovo-
rile o možnosti miru, odgovarja miroljubnemu in
spravičnemu duhu zveznih držav in narodov. Spre-
jem novega koraka kajpada ne daje poguma.
Carska vlada pa spremlja novi poizkus, približati
svet zaželenemu miru, z iskreno in resno željo,
da bi tokrat našla od čustva odgovornosti in plem-
enite človečnosti narekovana izvajanja odmev.
V imenu cesarske vlade se izjavlja podpisani pri-
pravljenim udeleževati se pogajanj.

Rusija in Ukrajina pozdravljata noto.

Dunaj, 20. septembra. Iz diplomatskih kro-
gov se čuje, da so sovjeti sklenili pridružiti se
Burianovi notli. Ukrajinski ministrski svet je po-
slal Franciji, Angliji in Ameriki noto, s katero
pritrjuje Burianovemu predlogu in izjavi a, da je v
interesu civilizacije in kulture potrebno, da nikdo
ne odgovori odklanjajoče.

Pogajanja vendar niso izključena.

Chiasso, 20. septembra. Kakor je izvedel „Corriere“ ne izključujejo odgovori Wilsona, Clemenceaua in Balfoura skupne izjave aliirancev, da hočejo presoditi Burianovo noto.

Chiasso, 20. septembra. Glasom rimskih poročil ni dosedaj nobena aliiranih vlad prejela diplomatskim potom avstro-ogrske note. Tudi v Vatikanu še ni došla. Katoliški tisk poudarja, da je sveta stolica svoje postopanje označila že z zasebno noto avgusta lanskega leta. Predlog dunajske vlade torej ne more povzročiti novih korakov.

Kolin, 20. septembra. O presojanju note na Angleškem piše „Kölnische Zeitung“ po zanesljivih virih, da je nota politične kroge presenetila. Učinek bo tak, kakor ga izvaja iskren brezhiben predlog pač na narode, ne pa na države, ki ravno sedaj tekmujejo z izjavami nasilstva in posurovelosti.

Ženeva, 20. septembra. „Le Populaire“ ostro kritizira prenapetosti odgovor Wilsonov in pravi, da Amerika ne odklanja samo za se, ampak hoče dati smer tudi odgovorom drugih držav.

Ženeva, 20. septembra. Poročila o razpoloženju na Francoskem konstatirajo, da je Burianova nota dosedaj najhujši udarec za vojno razpoloženje. Dokaz temu je, da se Clemenceaujeva žurnalistika kar jeze peni in se trudi popolnoma udušiti miru naklonjeno razpoloženje. V Clemenceaujevem nasprotnem taboru je nota izzvala primeren učinek. Radikalni stranki bodo na prihodnjem kongresu predlagali resolucijo, da treba moralno zmago višje ceniti nego zmago orožja, vsled česar treba omogočiti pogajanja.

Berolin, 19. septembra. „Lokalanzeiger“ poroča s švicarske meje, da so se začela posvetovanja verzejske vlade aliirancev o Avstro-ogrski noti v sredo opoldne.

Iz domačih listov.

„Slovenski Narod“ — uvodnik bela lisa. Nato sledi članek o Bosni, kjer pravi, da Tiza in Spitzmüller v Bosni ne bosta nič opravila, ker jih bodo znali Bosanci „potegniti“. Bosanci se bodo držali pasivne taktike molčečnosti.

V tretjem članku govori o procesu Makarjevem. Makar je bil obtožen tihotapske trgovine, pa oproščen. Zagovarjal ga je frankovec dr. Horvat, ki je baje dobil 100.000 kron nagrade. Sodnik Košutič in dr. Horvat sta pa delala skupno pod enim klobukom, odtod oprostitev. Članek sklepa, da bo treba v taki business-atmosferi („gšeft“-atmosferi) skrbeti, da pridejo na vplivna mesta pošteni ljudje. — Pripominjamo, da na Hrvaškem res vlada business-atmosfera, in sicer že dolgo, dolgo. Drugič: Če bi bil zaslužil kak koalicijski advokat tako svoto, bi bili pa frankovci vpili o korupciji. Navadna nevoščljivost zaradi „gšefta“, drugega nič!

„Naprej“ piše o možnosti miru: Če bi hoteli državniki osrednjih držav podpreti noto avstro-ogrskega ministra Buriana, bi morali podati še o pravem času konkretne izjave, ki bi zbudile zaupanje med narodi doma in v tujini; za kaj centralne države so na napačni poti, če mislijo, da jim prinesejo imperialisti sporazuma mir. Če hočemo priboriti sporazumen mir, ki je edina možnost, si moramo pridobiti zaupanje narodov, moramo to zaupanje zaslužiti ter dokazati narodom, da smo ga vredni, preden imperialistični državniki sporazuma zopet hujskajo in odklanjajo ponudbo.

„Slovenec“ poroča o poljski politiki v parlamentu, ki gre z vlado, in o pravem mišljenju poljskega ljudstva, ki se obrača proti politiki kola poljskega. Pozdravlja češko-jugoslovansko-poljsko bratstvo, in pravi, da geslo: od Gdanska. do Trsta mora postati dejstvo. — Prajstrajberija cvete, tudi z deželami in narodi; če bi dobili še zapadno Evropo zraven, bi bilo pa še več...

Po domovini.

Afera Cora. Na razna vprašanja smo poizvedovali, če je bilo proti ravnatelju Cora uvedeno kako disciplinarno postopanje. Iz zanesljivih virov vemo, da se do danes niti poizkusilo ni. Nasprotno, vse govori za to, da je bil ravnatelj Cora s pomočjo § 78. službene pragmatike odslavljen samo zato, ker mu z disciplinarnim postopanjem niso mogli priti do živga. Za vsakega pravičnega čutečega je danes možna samo dvojna rešitev afere Cora: Ali disciplinarno postopanje proti Cora, ali pa vpustitev v prejšnji stan in popolno zadoščenje. Razume se ob sebi, da se sicer ravnatelj Cora disciplinarne preiskave ni bati.

Kaj posebno zamerijo Nemci ravnatelju Coratu? Ko je imel ravnatelj Cora sestaviti ternapredlog za učitelja telovadbe, je sprejel v svoj predlog tri izredno za to vsposobljene Slovence. Neki Nemec ga je vprašal, kako je to mogoče in zakaj ni predlagal nobenega Nemca, ko je vendar med nemškimi prosilci tudi več dobro kvalificiranih. Ravnatelj Cora je odgovoril: Pri enaki kvalifikaciji slovenskih in nemških prosilcev dam jaz brezpogojno prednost slovenskim, in sicer zato, ker so slovenski v stanu poučevati di-jake obeh narodnosti, nemški pa ne. Ta prijatelj Cora je razbomnal to po vsej Ljubljani in prišla je stvar — ne vem ali uradnim ali neuradnim potom — celo v ministrstvo.

Koga hoče imeti vlada za učitelja telovadbe na ljubljanski realki? Mesto učitelja na ljubljanski realki je slovensko posestno stanje po pokojnem prof. Brunetu. Nemci, ki se posebno radi sklicujejo na svoje posestno stanje, nam našega slovenskega ne spoštujejo. Učitelj telovadbe naj bo ali kak privandran Nemec z Dunaja, ali pa znani Jožko Klauer, ki iz telovadbe niti izpita nima. V kolikor manjka Klauerjevo strokovno kvalifikacijo, mu to nadomešča njegova nemškonacionalna politična kvalifikacija. Klauer je varovanec nadzornika Belarja, čegar otroke je kot domači učitelj poučeval. Za mesto telovadnega učitelja

se poteguje izmed Slovencev vseskozi dobro kvalificirani večletni učitelj telovadbe na idrijski realki prof. Bajželj, ki pa v očeh vlade ne najde mlosti.

Milijon ruskih vojni ujetnikov se vrne v domovino. Prihodnje dni bo zapustilo skoro milijon ruskih vojni ujetnikov našo monarhijo in se vrnilo v svojo domovino. Vojno in naučno ministrstvo je odredilo, naj se ruskim ujetnikom pred povratkom prirede predavanja, primerna njihovu ljudskemu pojmovanju, ki naj bi služila smotru, da se polagoma zabriše lažnjivo hujskanje, ki ga širijo naši sovražniki po celim svetu. — Rusi bodo gojovo poslušali lepe besede za slovo in se vrnilo z raznimi spomini.

Pregledovanje stanovanj in ljudsko štetje. Hišni posestniki, najemniki in podnajemniki stanovanj se opozarjajo, da se prične prihodnji teden v Ljubljani komisijonalna revizija vseh stanovanj in obenem ljudsko štetje. Pregledali se bodo tudi prostori, ki bi bili eventualno pripravi za zasilna stanovanja. Revizija se bode vršila od hiše do hiše po komisarijih, katere bode za to posel imenoval mestni magistrat in jim tudi izročil legitimacije. Najemniki stanovanj, v prvi vrsti pa hišni posestniki se naprošajo, da oddajo komisarjem resnične podatke in se opozarjajo, da bi bili klicani oni, ki bi napovedali neresničnost, na odgovor in se po tozadevnih kazenskih določilih kaznovali.

Najemniki stanovanj pri katerih so bile svoj čas rekvirirane sobe za vojaštvo, se naprošajo, da imajo te sobe pripravljene in se opozarjajo, da jih je pri eventualni nastanitvi takoj in brez ugovora dati mestnemu vojaškemu nastanjalnemu uradu na razpolago.

Strokovnim nadzornikom za pouk v risanju na srednjih šolah, licejih in učiteljskih na Štajerskem, Koroškem in Kranjskem je imenovan profesor na realki v Gradcu Ladislav Pazdirek, in sicer za šolska leta 1919 do 1921.

Zlato poroko bosta obhajala 30. septembra Andrej Sovinec, sprevednik južne železnice v pok., in Marija, roj. Vesel, stanujoča na Mar. Terezije cesti št. 10. Zlatoporočnica želita času primerno tiho preživeti pomenljiv dan v krogu treh sinov in dveh hčera ter najbližnjih sorodnikov. Slavljena naj Bog poživlja še dalje tja do skrajnih mej človeškega življenja!

Umrli je v Ljubljani po kratki bolezni ga. Jožica Fornazaričeva, rojena Pavletičeva iz Mirna, soproga dr. Slavka Fornazariča iz Bilj na Gorškem. — Umrli je v Ljubljani enoletni prstovoljec Josip Novotny. — Umrli je v Leonišču v Ljubljani Karol Diehl, veleposestnik v Šebalku pri Godoviču, 35 let star.

Iz sodne službe. Dvorni tajnik pri najvišjem sodnem in kasacijskem sodišču dr. Gregor Krek je dobil naslov in značaj višjega deželnosodnega svetnika.

„Narodna galerija“. O ustanovnem zboru, za katerega so delali reklamo „narodni“ listi in tudi mi, ker smo mislili, da bo uspeh res vreden dela, „narodni“ sedaj ne objavljajo niti enostavnega rezultata. Je res težko reči kako besedo o takem načinu ustanavljanja.

Stavka v Trstu končana. Stavka mestnih uslužbencev v Trstu se je končala včeraj v jutru s popolnim uspehom stavkujočih.

Nova italijanska revija v Trstu. V Trstu izide v prihodnjih dneh nova italijanska revija: „La Lega delle nazioni“ („Zveza narodov“) pod uredništvom sodruga dr. Puecherja. Izhajala bo dvakrat na mesec.

Velika pošiljatev svilenega blaga izginila. Na transportu med Trstom in Mariborom je od 31. julija do 1. avgusta izginila pošiljatev svilenega blaga v vrednosti 300.000 K. Svileni blago je bilo črno, temnovišnjevo in rjavo; široko en meter. In o tem šele sedaj poročajo.

Za tobakarje skrbijo! Začetkom oktobra se bodo menda v finančnem ministrtvu posvetovali o izkaznicah na tobak. Razmotrivali bodo o dosedanjih izkaznicah s tobako karto in sklenili gotove spremembe ključa, po katerem se deli tobak. Izkaznica na tobak ne bo odpravljena, temveč bodo celo poskrbeli, da se po možnosti ustreže izraženim željam prebivalstva.

Zamenjava ključev. V bližnjem času bodo začeli izmenjavati ključke vrat in vse okove iz medij in medenih litin, razen takih, ki so posebno zgodovinske, umetniške ali umetnoobrtne vrednosti. Ključavnica ostane popolnoma nepoškodovana. S tem so odstranjeni večkrat izraženi pomisleki, ravno tako trditve, da je s tem ogrožena varnost lastnine. Odvzete ključke in okove so sprva mislili nadomestiti z železnimi, ta načrt pa so opustili radi pičlih zalog železa. Zato so izdelali strokovnjaki lesene ključke in okove; sicer pa jih vsakdo lahko prosto nadomesti z drugimi. Pobirali bodo najprej v državnih poslopih, potem po glavnih in provincijalnih mestih in končno po vseh drugih krajih. Mesečno bodo zamenjali 200 do 300 tisoč parov ključev. Samo v Avstriji dobe na ta način 8 milijonov parov ključev, kar bo dalo okrog 500 vagonov medij in 250 vagonov bakrene žice.

Prašček kot dojenček. Na štajerskih železnica skušajo dostikrat kmetje vzeti praščke s seboj v osebne vozove, kar je pa strogo prepovedano. Pred kratkim pa si je znala zvita kmetica na koflaški železnici pomagati na ta način, da je praščka zavila v belo blago in ga držala kakor dojenčka v naročju. Drago bitje se niti ganilo ni, zato tudi sprevednica ni mogla nepostavnosti opaziti. Sopotniki so seveda vsi vedeli o tem, a niso hoteli kmetice izdati, še prav veseli so bili, ko je kmetica brez zaprek s svojim čudnim „dojenčkom“ srečno prišla na svojo domačo postajo.

Narodno gospodarstvo.

Za vino ne bo najvišjih cen. Več deželnih zvez in zadrug gostilničarjev je prosilo urad za ljudsko prehrano naj prevzame produkcijo vina in uvede najvišje cene za prodajo. Urad za prehrano pa se tega ne more lotiti, ker se mnogo avstrijskega vina meša z ogrskim in hrvaškim in razen tega popije mnogo ogrskega vina. Določne omejitve so torej težavne; sploh pa bi nastale

zmešnjave, ki onemogočujejo ugotovitev najvišjih cen.

Nabiranje žira. Ker je letos žir (bukvice) dobro obrodil, je treba, da ga pridno nabiramo. Žir daje praščem in goveji živini izvrstno močno kladjo, ki ugaja zlasti pri pitanju. Žir daje pa tudi prav dobro olje, porabno za jed in svečavo. Letos utegne biti tudi dosti polhov, ki dajejo izvrstno pečenko in prav fino kožo, ki je danes posebne vrednosti, naj se rabi doma ali pa proda.

25.000 vagonov gnojna na italijanskem bojišču. Na italijanski fronti leži mnogo živalskega gnojja. Vojaški strokovnjaki so cenili, da bi se dalo spraviti za 25.000 vagonov gnojil na koldvore železnice v zasedeni Italiji.

Nadomestilo za bombaž. Izdelovanje sukna iz kopriv po načinu bombaževine se je vršilo v Avstriji že doslej uspešno. Sedaj dela finančni sindikat, da bo možno še obsežneje izkoriščanje te tehnične iznajdbe. Razun tega se goji pri nas zopet lan in konoplja.

Bolgarski Lloyd izdeluje svoj delovni načrt za po vojni. Svojo delniško glavnico je zvišal na 10 milijonov levov in ne bo služil samo pomorskemu prometu, temveč se bo udeleževal tudi trgovinskih in zavarovalniških družb. Pri Bolgarskem Lloydju sta udeležena predvsem Bavarski Lloyd v Ratisboni (Regensburgu) in Nemška banka.

Kaj stane danes voz električne železnice. Mestno zastopstvo v Olomucu je sklenilo kupiti nove vozove za mestno električno železnico. Vsak voz bo stal 100.000 kron. Pred vojsko je pa stal 16.500 kron.

Kaj nam da Ukrajina. Ker je meseca aprila lanskega leta z Ukrajino sklenjena pogodba že potekla, so centralne države sklenile z Ukrajino novo pogodbo za gospodarsko leto 1918/19. Po novi pogodbi dobe centralne države 35 odstotkov ukrajinske žetve. Do decembra 1918 dobavi Ukrajina centralnim državam 49 milijonov pudov, to je 6 in pol milijona metrskih stotov žita, potem do 15. junija 75 milijonov pudov, to je 12 milijonov metrskih stotov. Žito se bo dobavljalo po maksimalni ceni, ki je določena za Ukrajino. Razen tega dobavi Ukrajina centralnim državam 400.000 metrskih stotov sladkorja po 100 rubljev. Ukrajina bo dobavila baje še 11 milijonov pudov živine, 300.000 ovac, 2.000.000 komadov perutnine, 65.000 stotov slanin, 9768 stotov surovega masla in sira, jaje za 2500 vagonov.

Pomanjkanje časopisnega papirja. Dobava premoga papirnicam se zniža na 50%. S tem je ogrožen obrat, kar zadene tudi časopisje, ki dobiva papir iz tvornic. Treba je tu tem nujnejše od pomoči, ker so važnost časopisja v vojni še pred kratkim zelo naglašali razni ministri, n. pr. ob posetu nemških žurnalstov. Treba pa se je neposredno zavzeti za časopisje tudi v dejanju!

Centrala za izmenjavo možkih ovratnikov. Če pred nekaj časom so dobrodelna društva ustanovila v velikih mestih centrale za izmenjavo ovratnikov, da odpomorejo nujni potrebi. Sedaj vabi iznajdljiva glava moške, ki so pred vojno nosili ovratnike št. 45, sedaj jim pa zadošča otroški ovratnik, naj svoje ovratnike zamenjajo. Originalna okrožnica se glasi: „Vsled vojne so postali platneni ovratniki nekaterim preširoki, drugim pa preozki. Naš zavod namerava glede tega zadevo tako urediti, da zamenja proti odškodnini 25 fenigov neprimerne ovratnike za primerne“. Kupčija bo najbrže sijajna, kajti izvemši vojne dobičkarje so postali ovratniki vsem preširoki.

Drobiž.

Vollina reforma na Ogrskem.

Budimpešta, 20. septembra. Uradni list priobčuje kraljevo sankcijo zakona glede izvolitve članov poslanske zbornice.

Francoska posojila.

Pariz, 20. septembra. Zbornica je sprejela predlog o posojilih s 582 glasovi proti 6. Senat je predlog potrdil.

Za britanske internirance.

Berolin, 20. septembra. Dne 23. septembra prično v Bernu pod predsedstvom švicarske vlade pogajanja med nemškimi in ameriškimi delegati o izmeni, interniranju in ravnanju z britanskimi vojnimi in civilnimi ujetniki ter o odpustu in ravnanju s sanitetnim osebjem.

Nemiri v Solnogradu.

Solnograd, 20. septembra. V Solnogradu je izšla objava, da je prepovedano zbirati se na cestah in trgih. Delavstvo zahteva, da se črtajo brezmesni tedni in dobavi živina iz dežel, ki so boljše preskrbljene. Vrh tega zahtevajo delavci cel delež moke, krompirja in sočivja, zvišanje deleža masti, ureditev urada proti oduštvu in izjednačenje onih ki se sami oskrbujejo z drugimi, ki sami ne pridelujejo živeža.

Oderuštvo cvete.

Dunaj, 20. septembra. Urad proti vojnemu oduštvu je dobival že nekaj časa pritožbe in ovadbe. Sedaj pa so priredili v kavarni Central in International uspešen pogon. Okrog 99 oseb so odgnali v urad, da se izkažejo; 25 so jih radi suma draženja cen pridržali, 2 moža pa so predali vojaški policiji. V garderobi so našli kruh, maslo, obleko, moko, sočivje in več drobnega blaga.

Španska bolezen v švedski armadi.

Stockholm, 20. septembra. Ker se španska bolezen širi kakor epidemija, so manevri odpovedani. Po vojašnicah je zbolelo 21.000 vojakov; 78 jih je umrlo: Vlada je aktivirala mnogo bolnic rdečega križa.

Potopljen angleški parnik.

London, 20. septembra. Admiraliteta javlja: Dne 12. septembra je nemški podmorski čoln potopil britanski stražni parnik. 8 oficirjev in 50 mož pogrešamo.

Širom sveta.

Novi nizozemski premier katoličan. Nizozemska kraljica je imenovala zavednega katoličana barona Ruys de Beerenbrouk za nizozemskega ministrskega predsednika, čeprav tvorijo katoličani na Nizozemskem samo eno tretjino prebivalstva.

Sleparski dezertir. Prednici bolnišnice v Welsu je izvalil slepar, ki se je izdal za zastopnika neke dunajske tvrdke, s katero je belnica v trgovski zvezi, pod pretvezo dobave živil 6.850 K. Slepar je dezertir.

Napredek češkega šolstva na Moravskem. Brnski listi poročajo, da je sklenil moravski deželni odbor prevzeti češke meščanske šole v Lundenburgu v javno upravo. Obenem je dovolil prispevek za ustanovitev dvorazredne češke trgovske šole v Znojmu, kar bo omogočilo ustanovitev.

Tudi „žeganje“ se je podražilo. „Nar. Pol.“ poroča: V nedeljo bo v Auvalu žeganje, radi česar se bodo v nekaterih gostilnah vršile veselice. V neki gostilni znaša vstopnina za oba dneva, popoldne in zvečer, za enega možkega 17 K 50 v, za žensko pa 4 K manj. Rodbina štirih članov (dva možka in dve ženski) mora plačati 62 K vstopnine. Kakor se vidi, imajo v Auvalu dovolj denarja!

Se že uči finsko! Iz „Arbeiterwille“ posnemamo: Iz Helsingfors se poroča s 15. sept. Docent Fr. Helma potuje v Nemčijo, da bo učil princa Friderika Karla finščino. Ostal bo tamkaj štiri do šest tednov. — K temu pristavlja „Vorwärts“: Tako hitro torej lahko zamenja nemški princ in pruski general svojo nemško narodnost s tujol Par oguljenih fraz, ki so jih „napili“ v štirih do šestih tednih, za to popolnoma zadostujejo. Res čudno! Mi „ljudstvo“ ne moremo biti nikdar dovolj „nemški“, v najvišjih krogih pa se vrše internacionalne metamorfozne umetnosti z bliskovito naglico.

1100 stotov žita je zgorelo pri požaru velikega poda na veleposestvu Bergisdorf v pruski Šleziji. Požigalca zasledujejo.

Razpis službe. Deželni odbor kranjski razpisuje 12 službenih mest za provizorne strežnike možkega spola v deželni blaznici na Studencu. S to službo je spojena pravica do prostega stanovanja (brez družine), hrane, službene obleke in nagrade mesečno 60 K v prvem letu, 80 K v drugem letu. Deželni odbor bo predlagal deželnemu zboru, da se smejo strežniki po dvehletnem zadovoljivem poskusnem službovanju in po prestatem strežniškem izpitu stalno namestiti s pravico do časovnega napredovanja in starostne preskrbe. Začetna plača po definitivnem imenovanju znaša 1200 K; od 6. leta naprej imajo definitivni strežniki pravico do 8 v pokojnino vstevnih triletnic po 150 K, tako, da bi znašala polna pokojnina po 30 letih definitivnega službovanja letno 2400 K; naradni užitki ostanejo kakor v prvih letih nespremenjeni. Za časa provizorne službovanja v prvih dveh letih velja za obojestransko odpoved 14dnevni rok. V smislu službenih določil za provizorne strežnike prosilci ne smejo biti stari manj kot 25 in ne več kot 35 let. Prošnje, katerim je priložiti dokazilo telesne sposobnosti, rojstni list, domovnico, zadnje šolsko spričevalo ter spričevalo o pravničnosti kakor tudi izkaz o dosedanjem službovanju, je vlagati osebno pri vodstvu deželnih dobrodelnih zavodov v Ljubljani do 10. oktobra 1918. Tam se dobivajo tudi podrobnejša pojasnila. n—3.

Krojaške pomočnike in šivilje išče za svojo delavnico mojster Feliks Potočnik, Selenburgova ulica 6/1 v Ljubljani. Tedenska mezda za pomočnike 100—120 kron, za šivilje 70—80 kron. n—4.

Rešite rodno grudo! Čisto na narodni meji na Koroškem je še do 30. septembra Slovincem na prodaj velikopotezen objekt (hotel-sanatorij in slovito graščinsko posestvo) z vso opremo radi prav posebnih razmer za 350.000 K v gotovini. Zganite se, podjetniki, zasigurajte sebi in umirajočemu narodu bodočnost! Pojasnila v uredništvu „Novic“.

Izjava*)

na one govorice, katere trde pri nas, da sem jaz prodal hrvaške vole v Beljak, katerih sem kupil 20, a sem dal vse zaklati na obč. klavnici za občane jeseniške. Kdor dokaže, da le eden teh volov ni bil zaklan na obč. klavnici na Jesenicah, ali pa da bi jaz le en kilogram tega mesa prodal komu v Beljak, dobi 10.000 kron nagrade. Ako pa tega ne dokaže, je dotičnik obrekovalec in lažnik. Slednjih sedem govodi sem dal aprotizirati, oziroma pomožni akciji jeseniški, od katere so dobili tovarniški in žel. delavci po 20 dkg na osebo, da so bili vsi jako zadovoljni.

Teško je delati v naši občini za blagor ljudstva v današnjih časih; čimbolj delam, tembolj me preganjajo, a le tisti, ki naše občine ne poznajo in za blagor ljudstva ne delajo. Pri tej živini sploh nisem imel drugega, kakor veliko stroškov in izgubo, in pa dela. V vojnem času sem pač veliko vagonov živil dobil za naše občane, ki so bili zadovoljni. Pri tem pa je občina tudi veliko tisočev dobila, jaz pa sem imel le delo in trud.

Po nedolžnem preganjanju biti, sem že navajen, toda kljub temu sem si še ohranil zaupanje pri ljudstvu; preganjanci pa ne. Pregovor pravi: „Danes meni, jutri tebi“. Res je tako, kakor je gospod dekan Skubic iz Ribnice našemu pokojnemu gospodu župniku Iv. Prijatelju nagrobnično govoril, da je naša fara „gora Kalvarija“; občina naša pa je še hujša. Seveda, to vé najbolje tisti, ki deluje v njej. Jaz sem že 10 let v tej kritični občini župan. Da, težka je občina in kritična: za preganjati jih je veliko, za blagor pa malo.

Jesenice, dne 19. septembra 1918.

Čebulj, župan.

*) Za vsebino tega spisa je uredništvo odgovorno le toliko, kolikor določa zakon.